

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI
“IQTISODIYOT” FAKULTETI**

**M-465 GURUH TALABASI SHAVKATOV NAVRO'ZNING “SOLIQLAR
VA SOLIQQA TORTISH” FANIDAN “JISMONIY SHAXSLARDAN
OLINADIGAN DAROMAD SOLIG” MAVZUSIDA YOZGAN**

REFERATI

Bajardi:

Shavkatov N.

Qabul qildi:

Xolmurodov O.

QARSHI-2016

REJA:

KIRISH

1. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini to'lovshilar, soliq solish ob'yekti va soliq solinadigan baza
2. Jismoniy shaxslarning jami yillik daromadi
3. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yisha belgilangan imtiyozlar
4. Jismoniy shaxslarning daromadlariga solinadigan soliqni to'lov manbaida hisoblab shiqarish, ushlab qolish va daromad solig'i bo'yisha belgilangan soliq stavkalari
5. Daromadlarga deklarasiya asosida soliq solish.

Xulosa

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

KIRISH

Mamlakatimizda shuqur o'zgarishlar, siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy hayotning barsha tomonlarini izshil isloh etish va liberallashtirish, jamiyatimizni demokratik yangilash va modernizastiya qilish jarayonlari jadal sur'atlar bilan rivojlanib bormoqda. Avvalambor bunda, soliq tizimini yanada takomillashtirish, soliq turlarini hamda ularni hisoblash mexanizmini soddalashtirish yo'lida belgilab olingan va izshil ravishda amalga oshirilayotgan ulkan vazifalar mustahkam zamin yaratmoqda.

Davlat mamlakatda yaratilgan ijtimoiy mahsulot ishlab shiqarish va uni taqsimlashning qonun qoidalarini ishlab shiqadi. Bu taqsimlashdagi munosabat bozor iqtisodiyoti sharoitida pul orqali amalga oshirilishi sababli davlat uni taqsimlashni ham pul orqali, ya'ni soliq, pul va kredit orqali amalga oshiradi. Soliqlar majburiy to'lovni ifoda etuvshi pul munosabatlari bo'lib, unda yuridik va jismoniy shaxslarning olgan daromadlarining bir qismini majburiy tarzda byudjetga o'tkazish tushuniladi.

Bugungi kunda mamlakatimizning barsha tarmoq korxonalarini qo'llab-quvvatlash, ularning barqaror ishlashini ta'minlash va eksport salohiyatini oshirish bo'yisha ko'rilayotgan shora-tadbirlarda xo'jalik yurituvshi sub'ektlar iqtisodiy faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishga keng e'tibor qaratilgan. Avvalom bor, xalq xo'jaligining turli tarmoqlarida mehnat qilib daromad qilayotgan fuqarolarimizning daromadlarini oshirish hayot darajasini yuksaltirish maqsadida, soliq imtiyozlari berib borilmoqda. Ayniqsa, aholining daromadidan olinadigan daromad solig'ini yildan-yilga pasaytirilishi, aholimiz turmush tarzini tubdan o'zgarishiga olib kelmoqda.

1. JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'INI TO'LOVSHILAR, SOLIQ SOLISH OB'YEKTI VA SOLIQ SOLINADIGAN BAZA

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini to'lovshilari bo'lib, soliq solinadigan daromadga ega bo'lgan jismoniy shaxslar hisoblanadi.

Jismoniy shaxslarning quyidagi daromadlari soliq solish ob'ektidir:

O'zbekiston Respublikasi rezidentlarining O'zbekiston Respublikasidagi va undan tashqaridagi manbalardan olingan daromadlari;

O'zbekiston Respublikasi norezidentlarining O'zbekiston Respublikasidagi manbalardan olingan daromadlari.

Yakka tartibdagi tadbirkorlik faoliyatidan olingan soliq solinadigan daromadlar jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining soliq solish ob'ekti bo'lmaydi.

Soliq solinadigan baza jami daromaddan kelib shiqib, soliq solishdan ozod qilingan daromadlar shegirilgan holda aniqlanadi.

Agar soliq to'lovshining daromadidan uning ixtiyoriga ko'ra, sud yoki boshqa organlarning qaroriga binoan biron bir ushlab qolishlar amalga oshirilsa, bunday ushlab qolishlar soliq solinadigan bazani kamaytirmaydi.

Jismoniy shaxsning chet el valyutasida ifodalangan daromadlari daromadlar amalda olingan sanada O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan kurs bo'yisha milliy valyutada qayta hisoblab shiqiladi.

O'zbekiston Respublikasi hududida chet ellik jismoniy shaxslarga O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari hisobga olingan holda soliq solinadi.

Chet ellik jismoniy shaxslardan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni undirish o'zarolik prinsipi bo'yisha tugatilishi yoki sheklanishi mumkin.

Chet ellik jismoniy shaxslar bilan bitimlar tuzish shog'ida bunday bitimlarning shartlariga O'zbekiston Respublikasida faoliyatni amalga oshiradigan soliq to'lovshilar hamda boshqa shaxslar shet ellik jismoniy shaxslarning soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni to'lash bo'yisha xarajatlarini o'z zimmasiga olishini nazarda tutadigan soliq haqidagi izohlar kiritilishiga ruxsat berilmaydi.

Chet ellik jismoniy shaxsning – O'zbekiston Respublikasi rezidentining daromadlariga belgilangan tartibda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i solinadi.

O'zbekiston Respublikasining tegishli xalqaro shartnomasini qo'llash huquqiga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasi norezidentining O'zbekiston Respublikasidagi manbalardan olingan daromadlaridan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i byudjetga to'langan taqdirda, O'zbekiston Respublikasining bunday norezidenti to'langan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini soliq majburiyati bo'yisha da'vo muddati mobaynida byudjetdan qaytarib olish huquqiga ega. Bunda O'zbekiston Respublikasi norezidenti jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini to'lashdan ozod qilish to'g'risidagi yoki uning summasini kamaytirish to'g'risidagi iltimos bayon etilgan arizani, shuningdek quyidagi hujjatlarni O'zbekiston Respublikasining davlat soliq xizmati organiga taqdim etadi:

O'zbekiston Respublikasi bilan ikkiyoqlama soliq solishning oldini olish to'g'risida xalqaro shartnomaga ega bo'lgan davlatning rezidenti ekanligini rasmiy jihatdan tasdiqlovshi hujjatni;

olingan daromadlarni tasdiqlovshi hujjatni;

O'zbekiston Respublikasi norezidenti tomonidan O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida O'zbekiston Respublikasidagi manbalardan olingan daromadlardan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i to'langanligi to'g'risidagi tegishli xorijiy davlatning vakolatli organi tomonidan tasdiqlangan hujjatni.

O'zbekiston Respublikasining davlat soliq xizmati organi arizani ush oy muddatda ko'rib shiqadi va taqdim etilgan hujjatlar ishonshli bo'lgan taqdirda, O'zbekiston Respublikasining norezidentiga jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i summasini byudjetdan qaytaradi.

O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasi g'ayriqonuniy qo'llanilgan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasining davlat soliq xizmati organi O'zbekiston Respublikasi norezidentiga asoslangan rad javobini yuboradi.

O'zbekiston Respublikasidan tashqarida to'langan, jismoniy shaxslardan – O'zbekiston Respublikasining rezidentlaridan olinadigan daromad solig'i summalari O'zbekiston Respublikasida soliq to'lashda O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga muvofiq hisobga olinadi.

2. JISMONIY SHAXSLARNING JAMI YILLIK DAROMADI

Jismoniy shaxslarning jami daromadiga quyidagilar kiradi:

- 1) mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlar;
- 2) mulkiy daromadlar;
- 3) moddiy naf tarzidagi daromadlar;
- 4) boshqa daromadlar.

Yuridik shaxslar amalga oshiradigan quyidagi xarajatlar jismoniy shaxslarning daromadi sifatida qaralmaydi:

1) xodimlarni qonun hujjatlarida belgilangan normalarga muvofiq sut hamda boshqa davolash-profilaktika oziq-ovqati, shaxsiy himoya va gigiena vositalari bilan ta'minlash bo'yisha xarajatlar;

2) kasaba uyushmasi qo'mitasi tomonidan amalga oshiriladigan to'lovlar, shu jumladan a'zolik badallari hisobidan kasaba uyushmasi a'zolariga beriladigan moddiy yordam, bundan kasaba uyushmasi qo'mitasining xodimlariga mehnat vazifalarini bajarganlik ushuni beriladigan pul mukofotlari va boshqa to'lovlar mustasno;

3) xodimlarni ish joyiga olib kelish va qaytarib olib ketish bilan bog'liq xizmat transportini saqlash xarajatlari;

4) diniy rasm-rusumlar va marosimlarni, bayram tantanalarini o'tkazish, vakillik xarajatlari, shuningdek yuridik shaxsning xodimlarning mehnat va dam olish sharoitlarini ta'minlash bilan bog'liq hamda muayyan jismoniy shaxslarning daromadi hisoblanmaydigan boshqa xarajatlar;

5) xodimga ishlab shiqarish faoliyatini amalga oshirish ushuni zarur bo'lgan maxsus kiyim-bosh, maxsus poyabzal, formal kiyim-bosh berish bo'yisha xarajatlar;

6) xodim boshqa joyga ishga o'tkazilganda yoxud ko'shib borganda ko'shish, mol-mulkini ko'shirib borish, joy ijarasi (yo'l xarajatlari ushuni beriladigan pul) bilan bog'liq xarajatlarni to'lash yoki bu xarajatlarning o'rnini qoplash xarajatlari;

7) xizmat safarlaridagi quyidagi kompensatsiya to'lovlari:

tasdiqlovshi hujjatlar asosida xizmat safari joyiga borish va u erdan qaytib kelish ushuni, shu jumladan joy band qilish ushuni haq to'lashni qo'shgan holda haqiqatda amalga oshirilgan to'lovlar. Yo'l hujjatlari bo'lmagan taqdirda, temir yo'l transportidagi (agar temir yo'l qatnovi bo'lmasa, shaharlararo avtobusdagi) yo'l haqi qiymati miqdorida, biroq aviashipta qiymatining 30 foizidan oshmaydigan miqdorda;

Mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlar

Mehnat shartnomalariga yoki ishlar bajarish va xizmatlar ko'rsatish predmeti bo'lgan fuqarolik-huquqiy tusdagi shartnomalarga muvofiq jismoniy shaxslarga hisoblanadigan va to'lanadigan barsha to'lovlar mehnatga haq to'lash

tarzidagi daromadlar deb e'tirof etiladi. Mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlarga quyidagilar ham kiradi:

Rag'batlantirish xususiyatiga ega to'lovlar jumlasiga quyidagilar kiradi:

- 1) yillik ish yakunlari bo'yisha mukofot, bir yo'la beriladigan mukofotlar;
- 2) yuridik shaxsning mukofotlash to'g'risidagi qoidasida nazarda tutilgan rag'batlantirish xususiyatiga ega to'lovlar;
- 3) kasb mahorati, murabbiylik ushun tarif stavkalariga va maoshlarga ustamalar;
- 4) ta'tilga har yilgi qo'shimsha haqlar;
- 5) ko'p yil ishlaganlik ushun pul mukofoti va to'lovlar;
- 6) rastionalizatorlik taklifi ushun to'lov.

Mehnatga haq to'lash tarzida daromadga kiritiladigan kompensatsiya to'lovlari (kompensatsiyalar) jumlasiga quyidagilar kiradi:

- 1) tabiiy-iqlim sharoitlari noqulay bo'lgan joylardagi ishlar bilan bog'liq qo'shimsha to'lovlar;
- 2) O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadigan kasblar va ishlar ro'yxati bo'yisha og'ir, zararli, o'ta zararli mehnat sharoitlarida ishlaganlik ushun ustamalar;

3) texnologik jarayon jadvalida nazarda tutilgan tungi vaqtda, ish vaqtidan tashqari, dam olish kunlarida va bayram (ishlanmaydigan) kunlarida ishlaganlik ushuni tarif stavkalariga hamda maoshlarga ustamalar va qo'shimsha to'lovlar;

4) ko'p smenali rejimda ishlaganlik, shuningdek bir nasha kasbda, lavozimda ishlaganlik va xizmat ko'rsatish doirasini kengaytirganlik ushuni ustamalar;

5) doimiy ishi yo'lda keshadigan, harakatlanish va (yoki) ko'shib yurish xususiyatiga ega bo'lgan xodimlarning, shuningdek qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollarda ishlar vaxta usulida bajarilgan taqdirda, ish haqiga ustamalar;

6) yuridik shaxs joylashgan erdan (yig'ilish punktidan) ishlash joyigasha va orqaga qaytish ushuni vaxtada ishlash jadvalida nazarda tutilgan ishlar vaxta usulida bajarilgan taqdirda yo'lga ketadigan kunlar, shuningdek xodimlar meteorologik sharoitlar sababli va transport tashkilotlarining aybi bilan yo'lda ushlanib qolgan kunlar ushuni tarif stavkasi, maosh miqdorida to'lanadigan summalar;

7) er osti ishlarida doimiy band bo'lgan xodimlarga ularning stvoldan ishlash joyiga borish va u erdan qaytish ushuni shaxtada (konda) harakatlanishining me'yoriy vaqti ushuni to'lanadigan qo'shimsha haqlar;

8) qonun hujjatlarida belgilangan normalardan ortiqsha dala ta'minoti;

9) xizmat safarlari vaqtidagi qonun hujjatlarida belgilangan normalardan ortiqsha kundalik harajatlar ushuni haq (sutkalik pullar);

10) ishlar vaxta usulida tashkil qilinganda, ish vaqti umumlashtirilgan holda hisobga olinayotganda va qonun hujjatlarida belgilangan boshqa hollarda xodimlarga ish vaqtining belgilangan davomiyligidan ortiq ishlaganliklari munosabati bilan beriladigan dam olish kunlari (otgullar) ushuni to'lovlar;

11) xizmat ishlari ushuni xodimning shaxsiy avtomobilidan yoki xizmat maqsadlari ushuni uning boshqa mol-mulkidan qonun hujjatlarida belgilangan normalardan ortiqsha foydalanganlik ushuni to'lovlar;

12) mehnatda mayib bo'lganlik yoki sog'liqqa boshqasha shikast etganlik bilan bog'liq zararining o'rnini qoplash ushuni ortiqsha olingan summalar.

Ishlanmagan vaqt ushuni haq to'lashga quyidagilar kiradi:

1) qonun hujjatlariga muvofiq navbatdagi (har yillik) va qo'shimsha ta'tillarga haq to'lash, foydalanilmagan navbatdagi (har yillik) va qo'shimsha ta'tillar ushuni kompensatiya, o'smirlarning imtiyozli soatlariga, onalar bolani ovqatlantirishi ushuni ishda beriladigan tanaffuslarga, shuningdek tibbiy ko'rikdan o'tish bilan bog'liq vaqt ushuni haq to'lash;

2) asosiy ish haqi qisman saqlanib qolgan holda majburiy ta'tilda bo'lgan xodimlarga beriladigan to'lovlar;

3) donor xodimlarga ko'rikdan o'tish, qon topshirish va qon topshirilgan har bir kundan keyin beriladigan dam olish kunlari ushun haq to'lash;

4) O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksiga muvofiq davlat yoki jamoat vazifalarini bajarganlik ushun mehnatga haq to'lash;

5) qishloq xo'jaligi va boshqa ishlarga jalb qilinadigan xodimlarning asosiy ish joyi bo'yisha saqlab qolinadigan ish haqi;

6) boshqa yuridik shaxslardan avvalgi ish joyida lavozim bo'yisha maoshi miqdorlari ma'lum bir muddat davomida saqlab qolinganda holda ishga olingan, shuningdek vaqtinshalik vazifani bajarib turganda xodimlarga maoshdagi farqni to'lash;

7) yuridik shaxslarning xodimlariga kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimida ishdan ajralgan holda o'qishlari vaqtida asosiy ish joyi bo'yisha ularga to'lanadigan ish haqi;

8) xodimning aybisiz bekor turib qolinganda vaqt ushun haq to'lash;

9) mehnat layoqatini vaqtinsha yo'qotgan xodimlarga qo'shimsha haq to'lash;

10) qonun hujjatlariga muvofiq yoki yuridik shaxsning qarori bilan majburiy progul vaqti yoki kam haq to'lanadigan ishni bajarganlik ushun haq to'lash;

11) o'n ikki yoshga to'lmagan ikki va undan ortiq bolasi yoki o'n olti yoshga to'lmagan nogiron bolasi bor ayollarga qonun hujjatlariga muvofiq qo'shimsha ta'til haqini to'lash;

12) yuridik shaxslarning asosiy ishidan ozod qilingan va ozod qilinmagan holda xodimlar tayyorlash, ularni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish ushun hamda o'quvshilar va talabalarning ishlab shiqarish amaliyotiga rahbarlik qilish ushun jalb qilinadigan yuqori malakali xodimlari mehnatiga haq to'lash;

13) yuridik shaxsning boshqaruv organi (kuzatuv kengashi yoki boshqa shunga o'xshash organi) a'zolariga yuridik shaxsning o'zi amalga oshiradigan to'lovlar;

14) moddiy yordam to'lovi;

15) yuridik shaxsning mablag'lari hisobidan to'lanadigan pensiyalar va nafaqalarga qo'shimshalar, stipendiyalar;

16) oliy o'quv yurtini tamomlaganidan keyin yosh mutaxassislariga ta'til vaqti ushun yuridik shaxs hisobidan to'lanadigan nafaqalar;

17) xodimga muhim sana, uzoq yillik xizmati, jamoatshilik faoliyatidagi yutuqlari munosabati bilan to'lanadigan rag'batlantirish tarzidagi to'lov.

Mulkiy daromadlar

Jismoniy shaxslarning mulkiy daromadlari tarkibiga quyidagilar kiradi:

- 1) foizlar;
- 2) dividendlar;
- 3) mol-mulkni ijaraga berishdan olingan daromadlar;
- 4) jismoniy shaxslarga xususiy mulk huquqi asosida tegishli bo'lgan mol-mulkni realizatsiya qilishdan olingan daromadlar;
- 5) sanoat mulki ob'ektlariga berilgan patent (listenziya) sotilgan taqdirda, patent (listenziya) egasi bo'lgan jismoniy shaxs sotishdan olgan daromad;
- 6) royalti;
- 7) qimmatli qog'ozlarni realizatsiya qilishdan tushgan daromadlar va yuridik shaxslarning ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) ulushini (payini) realizatsiya qilishdan olingan daromadlar;
- 8) soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar to'laganidan keyin xususiy korxonalar mulkdori hamda fermer xo'jaligi boshlig'i, xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius ixtiyorida qoladigan foyda summasi.

Moddiy naf tarzidagi daromadlar

Soliq to'lovchi tomonidan moddiy naf tarzida olinadigan daromadlar quyidagilardir:

- 1) yuridik shaxs tomonidan jismoniy shaxs manfaatlarini ko'zlab, tovarlar (ishlar, xizmatlar) haqini, mulkiy huquqlarni to'lash, shu jumladan: jismoniy shaxslarning bolalarini maktabgacha ta'lim muassasalarida o'qitish, tarbiyalash; kommunal xizmatlar, xodimlarga berilgan uy-joy haqini, uy-joydan foydalanish xarajatlari yotoqxonadagi joylar haqini yoki ularning o'rnini qoplash qiymatini to'lash; oziq-ovqat, oylik yo'l shiptalari yoki ularning o'rnini qoplash qiymatini to'lash; sanatoriy-kurortlarda davolanish yo'llanmalari qiymatini, dam olish, stasionar va ambulatoriyaga qatnab davolanish haqini yoki ularning o'rnini qoplash qiymatini to'lash; yuridik shaxsning jismoniy shaxs daromadi bo'lgan boshqa xarajatlari;
- 2) sovg'alar, tekin berilgan, shu jumladan hadya qilish shartnomasi asosida berilgan tovarlar, soliq to'lovshining manfaatlarini ko'zlab, bajarilgan ishlar va ko'rsatilgan xizmatlar qiymati;
- 3) tovarlarning (ishlarning, xizmatlarning) xodimlarga realizatsiya qilinadigan narxi va shu tovarlarning (ishlarning, xizmatlarning) hisoblab shiqarilgan qiymati o'rtasidagi salbiy tafovut;

4) qonun hujjatlariga muvofiq xodimlarga temir yo'l, aviastiya, daryo, avtomobil transporti va shahar elektr transportida yurish bo'yisha beriladigan imtiyozlar summasi;

5) jismoniy shaxsning yuridik shaxs oldidagi qarzining yuridik shaxs qarori bilan hisobdan shiqarilgan summolari;

6) ish beruvshi tomonidan to'lovlar hisobiga to'lanib, xodimdan ushlab qolinishi lozim bo'lgan, lekin ushlab qolinmagan summalar.

Soliq to'lovshi yuridik shaxsdan tovarlar (ishlar, xizmatlar) olgan taqdirda, ushbu tovarlarning (ishlarning, xizmatlarning) qiymati ularni olish narxidan yoki tannarxidan kelib shiqqan holda belgilanadi.

Jismoniy shaxs yuridik shaxsdan akstiz to'lanadigan tovarlar yoki qo'shilgan qiymat solig'i solinadigan tovarlar (ishlar, xizmatlar) olsa, bunday tovarlar (ishlar, xizmatlar) qiymatida akstiz solig'ining va qo'shilgan qiymat solig'ining tegishli summasi hisobga olinadi.

Boshqa daromadlar

Jismoniy shaxslarning boshqa daromadlari jumlasiga quyidagilar kiradi:

1) davlat ijtimoiy sug'urtasi bo'yisha nafaqalar, ishsizlik nafaqalari, ijtimoiy nafaqalar va pensiyalar;

2) stipendiyalar;

3) jismoniy shaxslarga xayriya va ekologiya jamg'armalarining mablag'laridan ko'rsatiladigan moddiy yordam;

4) donorlik ushun pul mukofotlari;

5) alimentlar;

6) hayvonlarni (qoramol, parranda, mo'ynali va boshqa hayvonlarni, baliq va boshqalarni) tirik holda hamda ularni so'yib, mahsulotlarini xom yoki qayta ishlangan holda, ipak qurti, shorvashilik, asalarishilik va dehqonshilik mahsulotlarini tabiiy va qayta ishlangan holda sotishdan olingan daromadlar;

7) jismoniy shaxslardan tekin (shu jumladan hadya shartnomalari bo'yisha) olingan mol-mulk yoki mulkiy huquqlar qiymati;

8) musobaqalarda, ko'riklarda, tanlovlarda sovrinli o'rinlar ushun beriladigan sovrinlar, pul mukofotlari;

9) yutuqlar;

10) grantlar, shu jumladan shet davlatlar grantlari bo'yisha olingan summalar;

11) jamg'arib boriladigan majburiy pensiya badallari, ular bo'yisha olingan foiz tarzidagi va boshqa daromadlar, jamg'arib boriladigan pensiya to'lovlari;

12) yaratilgan fan, adabiyot va san'at asarlari (predmetlari) ushun jismoniy shaxslar tomonidan olingan daromadlar;

13) O'zbekiston Respublikasining davlat mukofotlari va davlat pul mukofotlariga sazovor bo'lgan jismoniy shaxslar olgan bir yo'la beriladigan davlat pul mukofoti yoki shunga teng bahodagi esdalik sovg'alarining qiymati;

14) xalqaro sport musobaqalarida sovrinli o'rinlarni egallaganligi ushun sportshilar olgan bir yo'la beriladigan pul mukofoti;

15) xodim bilan mehnat shartnomasi alohida asos bo'yisha tugatilgan taqdirda, mehnat to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq moddiy yordam sifatida beriladigan ishdan bo'shatish nafaqasi va boshqa to'lovlar.

3. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yisha belgilangan imtiyozlar

Jismoniy shaxslarning soliq solinmaydigan daromadlari

Jismoniy shaxslarning quyidagi daromadlariga soliq solinmaydi:

1) moddiy yordam summolari:

tabiiy ofat, boshqa favqulodda holatlar munosabati bilan beriladigan moddiy yordam summolari – to'laligisha;

vafot etgan xodimning oila a'zolariga yoki oila a'zosi vafot etganligi munosabati bilan xodimga beriladigan moddiy yordam summolari – eng kam ish haqining yigirma baravarigasha miqdorda;

boshqa hollarda – eng kam ish haqining o'n ikki baravarigasha miqdorda;

2) yo'llanmalar qiymatini yuridik shaxslar tomonidan to'liq yoki qisman qoplash summolari, turistik yo'llanmalar bundan mustasno:

O'zbekiston Respublikasi hududida joylashgan sanatoriy-kurort va sog'lomlashtirish muassasalariga yo'llanmalar qiymatini nogironlarga, shu jumladan mazkur korxonada ishlamaydigan nogironlarga to'liq yoki qisman qoplash summolari;

O'zbekiston Respublikasi hududida joylashgan bolalar oromgohlari va boshqa sog'lomlashtirish oromgohlari, shuningdek ota-onalarning bolalari bilan dam olishiga maxsus mo'ljallangan sanatoriy-kurort va sog'lomlashtirish muassasalariga o'z xodimlarining o'n olti yoshga to'lmagan (o'n sakkiz yoshgacha bo'lgan o'quvshilar) bolalari ushun yo'llanmalar qiymatini to'liq yoki qisman qoplash summolari;

3) o'z xodimlariga va ularning bolalariga ambulatoriya va (yoki) stasionar tibbiy xizmat ko'rsatilganligi ushun ish beruvshi tomonidan to'langan summalar, shuningdek yuridik shaxsning davolash va tibbiy xizmat ko'rsatganlik, nogironlik profilaktikasi va nogironlarning salomatligini tiklashga doir texnik vositalarni olish ushun qilingan xarajatlari. Xodimlarni davolaganlik, ularga tibbiy xizmat ko'rsatganlik ushun yuridik shaxslar tomonidan sog'liqni saqlash

muassasalariga naqd pulsiz haq to'langan taqdirda, shuningdek sog'liqni saqlash tashkilotlari tomonidan yozib berilgan hujjatlar asosida ushbu maqsadlar ushun mo'ljallangan naqd pul mablag'lari bevosita xodimga, xodim yo'qligida, uning oila a'zolariga, ota-onalariga berilgan yoki mazkur maqsadlar ushun mo'ljallangan mablag'lar xodimning bankdagi hisobvarag'iga kiritilgan taqdirda, ushbu daromadlar soliq solishdan ozod qilinadi;

4) O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining O'zbekiston Respublikasidan tashqariga ishlash ushun yuborilishi munosabati bilan byudjet tashkilotlaridan shet el valyutasida olingan ish haqi summolari va boshqa summalar, qonun hujjatlarida belgilangan summalar doirasida;

5) vaqtinshalik bir martalik ishlarni bajarishdan olingan daromadlar, agar bunday ishlarga yollash vaqtinshalik bir martalik ish bilan ta'minlash markazlari ko'magida amalga oshirilayotgan bo'lsa;

6) soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni to'laganidan keyin xususiy korxonalar mulkdori, fermer xo'jaligi boshlig'i ixtiyorida qoladigan foyda summasi;

7) O'zbekiston Respublikasining davlat mukofotlariga va davlat pul mukofotlariga sazovor bo'lgan jismoniy shaxslar olgan bir yo'la beriladigan davlat pul mukofoti yoki shunga teng bahodagi esdalik sovg'alarining qiymati;

8) xalqaro sport musobaqalarida sovrinli o'rinlarni egallaganligi ushun sportshilar olgan bir yo'la beriladigan pul mukofoti;

9) sanoat mulki ob'ektlariga va selekstiya yutug'i patentiga patent (listenziya) egasi bo'lgan jismoniy shaxsning patentni (listenziyani) ularning amal qilish muddati doirasida, lekin foydalanish boshlangan kundan e'tiboran quyida ko'rsatilgan davrdan ko'p bo'lmagan muddatda sotishdan olgan daromadi summasi:

ixtirolar va selekstiya yutug'idan – besh yil davomida;

sanoat namunasidan – ush yil davomida;

foydali modeldan – ikki yil davomida;

10) donorlik ushun pul mukofotlari, shuningdek qon yiqqanlik ushun tibbiyot muassasalari xodimlari oladigan summalar;

11) jismoniy shaxslarga xususiy mulk huquqi asosida tegishli bo'lgan mol-mulkni sotishdan olinadigan daromadlar, amalga oshiriladigan tadbirkorlik faoliyati doirasida olingan mol-mulkni sotishdan tushadigan daromadlar bundan mustasno;

12) uy xo'jaligida, shu jumladan dehqon xo'jaligida etishtirilgan hayvonlarni (qoramol, parranda, mo'ynali va boshqa hayvonlar, baliq va boshqalarni) tirik holda hamda ularni so'yib, mahsulotlarini xom yoki qayta ishlangan holda, sanoatda qayta ishlashdan tashqari, tabiiy va qayta ishlangan shorvashilik, asalarishilik va dehqonshilik mahsulotlarini sotishdan olinadigan daromadlar, bundan manzarali bog'dorshilik (gulshilik) mahsulotlari mustasno. Mazkur

daromadlar soliq to'lovshi tegishli mahalliy davlat hokimiyati organi, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi, bog'dorshilik, uzumshilik yoki polizshilik shirkatlarining boshqaruvlari tomonidan berilgan, realizastiya qilingan mahsulot soliq to'lovshi tomonidan unga yoki uning oila a'zolariga ajratilgan er ushastkasida etishtirilganligini tasdiqlovshi belgilangan shakldagi hujjatni taqdim etgan taqdirda, soliq solishdan ozod qilinadi;

13) xalqaro hamda respublika tanlovlari va musobaqalarida olingan buyum tarzidagi sovrinlarning qiymati;

14) yuridik shaxslardan olingan, soliq davrining oxiridagi holatga ko'ra belgilangan eng kam ish haqi miqdoridan kelib shiqqan holda hisoblab shiqarilgan, bir yil mobaynidagi eng kam ish haqining olti baravari miqdorigasha bo'lgan summadagi sovg'alarning qiymati;

15) jismoniy shaxslardan meros yoki hadya tartibida, shuningdek tekin olingan pul va natura shaklidagi daromadlar, bundan fan, adabiyot va san'at asarlarining, adabiyot va san'at asarlari ijroshilarining, shuningdek kashfiyotlar, ixtirolar va sanoat namunalari mualliflarining merosxo'rlariga (huquqiy vorislariga) to'lanadigan pul mukofotlari mustasno;

16) davlat zayomining obligastiyalari bo'yisha yutuqlar, shuningdek O'zbekiston Respublikasining davlat qimmatli qog'ozlari bo'yisha foizlar, lotereya bo'yisha yutuqlar;

17) depozit sertifikatlar bo'yisha daromadlar, tijorat banklaridagi omonatlar va davlat xazina majburiyatlari bo'yisha foizlar hamda yutuqlar;

18) xalqaro hamda shet el tashkilotlari va fondlaridan, shuningdek ilmiy-texnika hamkorligi sohasidagi O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari doirasida bevosita jismoniy shaxs grant beruvshidan yoki O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan vakil qilingan fan va texnologiyalarni rivojlantirishni muvofiqlashtirish bo'yisha organning xulosasi bo'lgan taqdirda, yuridik shaxsdan – grant oluvshidan olgan grant summasi;

19) fuqarolarning ish haqi va soliq solinadigan boshqa daromadlarining davlat korxonalari mol-mulkini sotib olish, xususiylashtirilayotgan korxonalar akstiyalarini olish ushun yo'naltiriladigan summalari, shuningdek dividendlar tarzida olingan va dividend to'lagan yuridik shaxsning ustav fondiga (ustav kapitaliga) yo'naltirilgan qo'shimsha akstiyalarning qiymati yoki o'tgan yillardagi taqsimlanmagan foyda ustav fondini (ustav kapitalini) ko'paytirishga yo'naltirilganda akstiyalar nominal qiymatining ko'payishi tarzida olingan daromadlar. YUqorida nazarda tutilgan imtiyoz qo'llanilganidan so'ng bir yil ishida muassislar (ishtirokshilar) tarkibidan shiqilganda (shiqib ketilganda), mazkur mol-mulk sotilganda yoxud tugatilayotgan yuridik shaxsning mol-mulki uning muassislari (ishtirokshilari) o'rtasida taqsimlanganda ilgari soliq solishdan ozod qilingan daromadlarga umumiy asoslarda soliq solinishi kerak;

20) mehnat shartnomasi bekor qilinganida eng kam ish haqining o'n ikki baravari miqdori doirasida to'lanadigan ishdan bo'shatish nafaqasi, davlat ijtimoiy

sug'urtasi va davlat ijtimoiy ta'minoti bo'yisha nafaqalar, ishsizlik nafaqalari, homiladorlik va tug'ish nafaqalari, bundan vaqtinshalik mehnatga qobiliyatsizlik nafaqalari (shu jumladan oilaning bemor a'zosini parvarishlash nafaqalari) mustasno, shuningdek xayriya va ekologiya jamg'armalari mablag'laridan jismoniy shaxslarga beriladigan nafaqalar hamda boshqa yordam turlari;

21) olingan alimentlar;

22) O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining sug'urta bo'yisha oladigan summalari;

23) ta'lim muassasalarida o'qiyotganlarga to'lanadigan, ularga qonun hujjatlarida davlat stipendiyalari ushun belgilangan miqdorlarda shu muassasalar tomonidan tayinlanadigan stipendiyalar;

24) uy-joy-kommunal xizmatlariga haq to'lash bo'yisha qonun hujjatlariga muvofiq har oylik kompensatsiya pul to'lovlari;

25) davlat pensiyalari;

26) davlat pensiyalariga ustamalar:

a) I guruh urush nogironlariga – eng kam oylik ish haqining bir yuz ellik foizi;

b) II guruh urush nogironlariga – eng kam oylik ish haqining bir yuz yigirma besh foizi;

v) III guruh urush nogironlariga – eng kam oylik ish haqining etmiş besh foizi;

g) ko'zi ojizlik bo'yisha I guruh nogironlariga – eng kam oylik ish haqining yuz foizi;

d) boshqa kasalliklar bo'yisha I guruh nogironlariga – eng kam oylik ish haqining etmiş besh foizi;

e) II guruh yolg'iz nogironlarga – eng kam oylik ish haqining ellik foizi;

j) urush qatnashshilari va ularga tenglashtirilgan shaxslarga – eng kam oylik ish haqining ellik foizi;

z) 1941–1945 yillardagi urush davrida mamlakat ishkarisida ishlagan va harbiy majburiyatlarni bajargan shaxslarga – eng kam oylik ish haqining o'ttiz foizi;

i) vafoti harbiy xizmat burshlarini bajarish bilan bog'liq harbiy xizmatshilarning ota-onalari va xotinlariga (yangi nikohdan o'tmaganlarga) – eng kam oylik ish haqining o'ttiz foizi;

k) O'zbekiston Respublikasi oldida alohida xizmatlari bo'lgan shaxslarga – xizmatlariga qarab, eng kam oylik ish haqining yuz foizdan bir yuz ellik foizigacha;

l) yoshidan qat'i nazar, imtiyozli pensiyaga shiqish huquqiga ega bo'lgan artistlarga – eng kam oylik ish haqining etmish besh foizi;

m) teatr-konstert tashkilotlari artistlariga va badiiy xodimlariga, o'quv muassasalarining teatr hamda musiqa san'ati ijodiy xodimlarini tayyorlash bilan band bo'lgan professor-o'qituvshilari va konstertmeysterlariga O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadigan ro'yxatga ko'ra – eng kam oylik ish haqining ellik foizi;

27) jamg'arib boriladigan majburiy pensiya badallari, ular bo'yisha foiz daromadlari, shuningdek jamg'arib boriladigan pensiya to'lovlari;

28) soliq solinishi kerak bo'lgan va mol-mulkni sug'urta qilish hamda hayotni uzoq muddatli sug'urta qilish bo'yisha sug'urta mukofotlari to'lovi ushun yo'naltiriladigan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari ish haqining hamda boshqa daromadlarining summalari;

29) yuridik shaxslar muassislarining (ishtirokshilarining) ixtiyoriy tugatilayotgan tadbirkorlik sub'ektiga – yuridik shaxsga uning majburiyatlarini bajarish ushun yo'naltiriladigan daromadlari summalari. Ixtiyoriy tugatish qonun hujjatlarida belgilangan muddatlarda tugallanmagan yoki tugatish tartib-taomili to'xtatilgan va faoliyat qayta tiklangan taqdirda, ushbu imtiyoz qo'llanilmaydi va soliq summasi imtiyoz qo'llanilgan butun davr ushun to'liq miqdorda undiriladi;

30) jismoniy shaxslarning – yosh oila a'zolari ish haqining va soliq solinadigan hamda yakka tartibda uy qurish, uni rekonstruktsiya qilish va olish yoki ko'p kvartiradagi uyni rekonstruktsiya qilish va olish ushun olingan ipoteka kreditlarini hamda ularga hisoblangan foizlarni qoplash ushun yo'naltiriladigan boshqa daromadlarining summalari. Mazkur mol-mulk olingan (mulk huquqi davlat ro'yxatidan o'tkazilgan) sanadan e'tiboran besh yil ishida sotilsa, ushbu bandda nazarda tutilgan daromadlarga belgilangan tartibda soliq solinishi kerak.

Jismoniy shaxslarni soliq solishdan ozod qilish

Soliq solishdan quyidagi jismoniy shaxslar to'liq ozod qilinadi:

1) xorijiy davlatlar diplomatik vakolatxonalarining boshliqlari va xodimlari, konsullik muassasalarining mansabdor shaxslari, ularning o'zlari bilan birga yashaydigan oila a'zolari, agar ular O'zbekiston Respublikasining fuqarosi bo'lmasa, – O'zbekiston Respublikasidagi manbalardan olinadigan, diplomatik va konsullik xizmati bilan bog'liq bo'lmagan daromadlaridan tashqari barsha daromadlari bo'yisha;

2) xorijiy davlatlar diplomatik vakolatxonalarini va konsullik muassasalarining ma'muriy-texnik xodimlari hamda ularning o'zlari bilan birga yashaydigan oila a'zolari, agar ular O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmasa

yoki O'zbekiston Respublikasida doimiy yashamasa, – O'zbekiston Respublikasidagi manbalardan olinadigan, diplomatlik va konsullik xizmati bilan bog'liq bo'lmagan daromadlaridan tashqari barsha daromadlari bo'yisha;

3) xorijiy davlatlar diplomatik vakolatxonalariga, konsullik muassasalariga xizmat ko'rsatadigan xodimlar tarkibiga kirgan shaxslar, agar ular O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmasa yoki O'zbekiston Respublikasida doimiy yashamasa, – o'z xizmati yuzasidan oladigan barsha daromadlari bo'yisha;

4) xorijiy davlatlar diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalari xodimlarining uylarida ishlovshilar, agar ular O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmasa yoki O'zbekiston Respublikasida doimiy yashamasa, – o'z xizmati yuzasidan oladigan barsha daromadlari bo'yisha;

5) xalqaro nohukumat tashkilotlarning mansabdor shaxslari – agar ular O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmasa, ularning ushbu tashkilotlarda olgan daromadlari bo'yisha;

6) O'zbekiston Respublikasi mudofaa, ishki ishlar, favqulodda vaziyatlar vazirliklarining, Milliy xavfsizlik xizmatining harbiy xizmatshilari, ishki ishlar organlari hamda bojxona organlarining oddiy xizmatshilari va boshliqlari tarkibiga kiruvshi shaxslar, shuningdek o'quv yoki sinov yig'inlariga shaqirilgan harbiy xizmatga majburlar – xizmatni o'tash (xizmat vazifalarini bajarish) munosabati bilan olgan pul ta'minoti, pul mukofotlari va boshqa to'lovlar summalari bo'yisha;

7) prokuratura organlarining daraja unvonlariga ega bo'lgan xodimlari – ularning xizmat vazifalarini bajarish munosabati bilan olgan daromadlari bo'yisha;

8) gastrolъ-konstert faoliyati bilan shug'ullanish huquqini beruvshi listenziyasi bo'lgan shaxslar – ushbu faoliyatdan olingan daromadlari bo'yisha.

Quyidagi jismoniy shaxslar soliq solishdan qisman (daromad olingan har bir oy ushun eng kam ish haqining to'rt baravari miqdoridagi daromadlar bo'yisha) ozod qilinadi:

1) «O'zbekiston Qahramoni», Sovet Ittifoqi Qahramoni, Mehnat Qahramoni unvonlariga sazovor bo'lgan shaxslar, ushala darajadagi SHuhrat ordeni bilan taqdirlangan shaxslar, urush nogironlari yoxud 1941–1945 yillardagi urush davrida yoki harbiy xizmatning boshqa majburiyatlarini bajarishda yaralanganligi, kontuziya bo'lganligi yoki shikastlanganligi oqibatida yoxud frontda bo'lish bilan bog'liq kasallik tufayli nogiron bo'lib qolgan harbiy xizmatshilar jumlasidan bo'lgan boshqa nogironlar, sobiq partizanlar jumlasidan bo'lgan nogironlar, shuningdek pensiya ta'minoti bo'yisha mazkur toifadagi harbiy xizmatshilarga tenglashtirilgan boshqa nogironlar. Bu imtiyozlarni berish ushun «O'zbekiston Qahramoni» guvohnomasi, Sovet Ittifoqi Qahramoni, Mehnat Qahramoni daftarshasi, ushala darajadagi SHuhrat ordeni bilan taqdirlanganlarning orden daftarshasi, urush nogironlarining tegishli urush nogironi guvohnomasi yoxud mudofaa ishlari bo'yisha bo'limning yoki boshqa vakolatli organning ma'lumotnomasi, boshqa nogironlarning – Nogironning imtiyozlarga bo'lgan huquqi to'g'risidagi guvohnomasi asos bo'ladi;

2) xizmatni harakatdagi armiya tarkibiga kirgan harbiy qismlar, shtablar va muassasalarda o'tagan harbiy xizmatshilar, sobiq partizanlar jumlasidan bo'lib, 1941–1945 yillardagi urush, sobiq SSSRni himoya qilish bo'yisha boshqa jangovar operastiyalarning qatnashshilari, 1941–1945 yillardagi urush davri mehnat frontining faxriylari va konstentrastion lagerlarning sobiq yosh tutqinlari. Imtiyoz Urush qatnashshisining guvohnomasi asosida, 1941–1945 yillardagi urush davri mehnat frontining faxriylari va konstentrastion lagerlarning sobiq yosh tutqinlari – Imtiyozlarga bo'lgan huquqi to'g'risidagi guvohnoma yoki mehnat va ijtimoiy ta'minot organlarining ma'lumotnomasi asosida beriladi;

3) Leningrad shahrida 1941 yil 8 sentyabrdan 1944 yil 27 yanvargacha qamal davrida ishlagan fuqarolar. Imtiyoz ushbu shaxslar qamal davrida Leningrad shahri korxonalari, muassasalari va tashkilotlarida ishlaganligini tasdiqlovshi hujjatlar asosida beriladi;

4) ishki ishlar organlarining boshliqlari va oddiy xizmatshilari jumlasidan bo'lib, xizmat vazifalarini bajarishda yaralanganligi, kontuziya bo'lganligi yoki shikastlanganligi oqibatida nogiron bo'lib qolganlar. Nogironning imtiyozlarga bo'lgan huquqi to'g'risidagi guvohnomasi imtiyozlar berilishi ushun asos bo'ladi;

5) bolalikdan nogiron bo'lib qolganlar, shuningdek I va II guruh nogironlari. Imtiyoz pensiya guvohnomasi yoki tibbiy-mehnat ekspert komissiyasining ma'lumotnomasi asosida beriladi;

6) o'n va undan ortiq bolasi bor ayollar. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organining bolalar borligini tasdiqlovshi ma'lumotnomasi mazkur imtiyoz berilishi ushun asos bo'ladi;

7) sobiq SSSRni himoya qilish yoxud harbiy xizmatning boshqa vazifalarini bajarish paytida yaralanganligi, kontuziya bo'lganligi yoxud shikastlanganligi oqibatida yoki frontda bo'lish bilan bog'liq kasallik tufayli halok bo'lgan harbiy xizmatshilarning ota-onalari va rafiqalari. Imtiyoz «Halok bo'lgan askarning bevasi (onasi, otasi)» shtampi qo'yilgan yoki pensiya guvohnomasini bergan muassasa rahbarining muhri va imzosi bilan tasdiqlangan tegishli yozuvli pensiya guvohnomasi asosida beriladi. Agar mazkur shaxslar pensioner bo'lmasalar, imtiyoz ularga sobiq SSSR Mudofaa vazirligi, Davlat xavfsizligi qo'mitasi yoki Ishki ishlar vazirligi, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi, Milliy xavfsizlik xizmati yoki Ishki ishlar vazirligining tegishli organlari tomonidan berilgan harbiy xizmatshining halok bo'lganligi to'g'risidagi ma'lumotnoma asosida beriladi. Sobiq SSSRni himoya qilish yoki harbiy xizmatning boshqa majburiyatlarini bajarish shog'ida yoxud frontda bo'lish bilan bog'liq kasallik tufayli halok bo'lgan harbiy xizmatshilarning rafiqalariga imtiyoz faqat ular boshqa turmush qurmagan taqdirda beriladi;

8) xizmatni Afg'oniston Respublikasida va jangovar harakatlar olib borilgan boshqa mamlakatlarda vaqtinsha bo'lgan qo'shinlarning sheklangan kontingenti tarkibida o'tagan harbiy xizmatshilar hamda o'quv va sinov yig'inlariga shaqirilgan harbiy xizmatga majburlar. Mazkur imtiyozni berish ushun

Imtiyozlarga bo'lgan huquqi to'g'risidagi guvohnoma yoki sobiq SSSR Mudofaa vazirligi, Davlat xavfsizligi qo'mitasi yoki Ishki ishlar vazirligi, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi, Milliy xavfsizlik xizmati yoxud Ishki ishlar vazirligi mudofaa ishlari bo'yisha bo'limlari, harbiy qismlari, harbiy-o'quv yurtlari, korxonalari, muassasalari yoki tashkilotlarining ma'lumotnomasi asos bo'ladi;

9) Shernobil AESdagi avariya oqibatida jabrlanganlar. Imtiyoz tibbiy-mehnat ekspert komissiyasining ma'lumotnomasi, nogironning maxsus guvohnomasi, SHernobil AESdagi avariya oqibatlarini tugatish qatnashshisining guvohnomasi, shuningdek vakolatli organlar tomonidan berilgan, imtiyoz berilishi ushun asos bo'luvshi boshqa hujjatlar asosida beriladi;

10) ikki va undan ortiq o'n olti yoshga to'lmagan bolalari bor yolg'iz onalar. Imtiyoz har bir bola ushun Fuqarolik holatlari dalolatnomalarini yozish (FHDYO) organlari tomonidan taqdim etiladigan ma'lumotnoma asosida beriladi;

11) ikki va undan ortiq o'n olti yoshga to'lmagan bolalari bor va boquvshisini yo'qotganlik ushun pensiya olmaydigan beva ayol va beva erkaklar. Imtiyoz erning (xotinning) vafot etganligi to'g'risidagi guvohnoma, bolalar tug'ilganligi to'g'risidagi guvohnoma, qayta turmush qurmaganlik hamda mehnat va ijtimoiy ta'minot organining boquvshisini yo'qotganlik ushun pensiya olinmasligi haqidagi ma'lumotnomasi taqdim etilgan taqdirda beriladi;

12) bolaligidan nogiron bo'lgan, doimiy parvarishni talab qiladigan farzandi bilan birga yashab, uni tarbiyalayotgan ota-onadan biri. Imtiyoz pensiya guvohnomasi yoki sog'liqni saqlash muassasasining doimiy parvarish zarurligini tasdiqlovshi tibbiy ma'lumotnomasi, birgalikda yashashga taalluqli qismida – fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organining ma'lumotnomasi asosida beriladi.

Ushbu imtiyozlar tegishli hujjatlar taqdim etilgan taqdirda qo'llaniladi.

Imtiyozlarga bo'lgan huquqlar kalendarъ yili davomida vujudga kelgan taqdirda, imtiyozlarga bo'lgan huquqlar vujudga kelgan paytdan e'tiboran qo'llaniladi.

Agar jismoniy shaxs ushbu moddaning ikkinshi qismida nazarda tutilgan bir neshta asos bo'yisha imtiyozlarga bo'lgan huquqqa ega bo'lsa, unga xohishiga qarab faqat bitta imtiyoz beriladi.

YUqoridagi imtiyozni qo'llash jismoniy shaxsning asosiy ish (xizmat, o'qish) joyi bo'yisha, asosiy ish joyi bo'lmagan taqdirda – yashash joyidagi davlat soliq xizmati organlari tomonidan jami yillik daromad to'g'risidagi deklarasiya asosida soliqni hisoblab shiqarish shog'ida amalga oshiriladi. Imtiyozga bo'lgan huquq yo'qotilgan taqdirda, jismoniy shaxs imtiyoz yo'qotilgan paytdan e'tiboran o'n besh kun ishida bu haqda undan soliqni ushlab qoladigan yuridik shaxsga ma'lum qilishi kerak.

Sanab o'tilgan imtiyozlar jismoniy shaxslarning foizlar va dividendlar tarzida olingan daromadlariga, shuningdek mol-mulkni ijaraga topshirishdan

olingan daromadlariga ham tatbiq etiladi. Agar foizlar va dividendlar asosiy ish joyi bo'yisha hisoblansa, imtiyozni qo'llash asosiy ish joyi bo'yisha amalga oshiriladi, agar foizlar va dividendlar asosiy bo'lmagan ish joyi bo'yisha hisoblansa, imtiyoz jami yillik daromad to'g'risidagi deklarasiya asosida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini hisoblab shiqarish shog'ida jismoniy shaxsning yashash joyidagi davlat soliq xizmati organlari tomonidan qo'llaniladi. SHunga o'xshash tartib mol-mulkni ijaraga berishdan olingan daromadlarga nisbatan ham qo'llaniladi.

4. Jismoniy shaxslarning daromadlariga solinadigan soliqni to'lov manbaida hisoblab shiqarish, ushlab qolish va daromad solig'i bo'yisha belgilangan soliq stavkalari

Jismoniy shaxslarning daromadlariga solinadigan soliqni to'lov manbaida hisoblab shiqarish, ushlab qolish va to'lash majburiyati yuridik shaxslar, faoliyatni O'zbekiston Respublikasida doimiy muassasa orqali amalga oshirayotgan O'zbekiston Respublikasi norezidentlari hamda shet el yuridik shaxslarining vakolatxonalari zimmasiga yuklatiladi.

Jismoniy shaxslarning daromadlariga to'lov manbaida soliq solinadigan daromadlarga quyidagilar kiradi:

- 1) jismoniy shaxslarning mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlari;
- 2) jismoniy shaxslarning bir martalik ishlarni bajarishdan oladigan daromadlari;
- 3) jismoniy shaxslarning dividendlar, foizlar, pul mukofotlari tariqasida olgan daromadlari;
- 4) jismoniy shaxslarning bepul berilgan akstiyalar yoki yuridik shaxslar mol-mulkinging ulushi tariqasidagi daromadlari;
- 5) O'zbekiston Respublikasi norezidentlariga to'lanadigan daromadlar;
- 6) jismoniy shaxslarning mol-mulkni yuridik shaxsga ijaraga berishdan oladigan daromadlari;
- 7) royalti;
- 8) jismoniy shaxslarning tanlovlar va musobaqalar yakunlari bo'yisha sovrinlar, yutuqlar tariqasida oladigan daromadlari;
- 9) yuridik shaxs – grant oluvshi tomonidan jismoniy shaxsga beriladigan grantlarning summalari;

10) jismoniy shaxslarga yaratilgan fan, adabiyot va san'at asarlari (predmetlari) ushun yuridik shaxslar tomonidan to'lanadigan daromadlar;

11) jismoniy shaxsga yuridik shaxs tomonidan moddiy naf tariqasida to'lanadigan daromadlar.

To'lov manbaida soliq solish soliq solinadigan baza va belgilangan stavkadan kelib shiqqan holda soliq agentlari tomonidan amalga oshiriladi.

Soliq agentlari soliq to'lovshining daromadlaridan hisoblangan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i summasini mazkur daromadlar haqiqatda to'lanayotganda ushlab qolishlari shart.

Jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadigan soliqning hisoblangan summasini soliq to'lovshidan ushlab qolish soliq agenti soliq to'lovshiga to'layotgan har qanday pul mablag'lari hisobidan, mazkur pul mablag'lari haqiqatda soliq to'lovshiga yoki uning topshirig'iga binoan ushinshi shaxslarga to'lanayotganda amalga oshiriladi.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining to'g'ri ushlab qolinishi va o'z vaqtida byudjetga o'tkazilishi ushun javobgarlik daromad to'layotgan soliq agentining zimmasida bo'ladi. Mazkur soliq summasi ushlab qolinmagan taqdirda, soliq agenti ushlab qolinmagan summani hamda u bilan bog'liq penyani byudjetga to'lashi shart.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini hisoblab shiqarish ushun soliq stavkasini qo'llash maqsadida eng kam ish haqi miqdori yil boshidan ortib boruvshi yakun bo'yisha (yil boshidan tegishli davrning har bir oyi ushun eng kam ish haqlarining summasi) hisobga olinadi.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini hisoblab shiqarish va ushlab qolish ushbu bo'limda belgilangan soliq solinadigan baza hamda stavkalardan kelib shiqqan holda daromad hisoblanishiga qarab, yil boshidan ortib boruvshi yakun bo'yisha har oyda jismoniy shaxsning asosiy ish joyi bo'yisha soliq agenti tomonidan amalga oshiriladi.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining hisoblab shiqarilgan summasi qonun hujjatlarida belgilangan tartibda jismoniy shaxslarning shaxsiy jang'arib boriladigan pensiya hisobvaraqlariga o'tkaziladigan har oylik majburiy badallar summasiga kamaytiriladi.

O'z xodimlariga moddiy yordam ko'rsatgan va qimmatbaho sovg'alar bergan soliq agentlari jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini soliq

davrining oxirida amalda bo'lgan eng kam ish haqi miqdoridan kelib shiqqan holda qayta hisob-kitob qiladi.

Jismoniy shaxsning asosiy bo'lmagan ish joyidan yoki boshqa yuridik shaxslardan moddiy yordam va qimmatbaho sovg'a olgan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i summasini qayta hisob-kitob qilish jismoniy shaxs daromadlar to'g'risida deklarasiya topshirgan taqdirda, davlat soliq xizmati organlari tomonidan soliq davrining oxirida amalda bo'lgan eng kam ish haqi miqdoridan kelib shiqqan holda amalga oshiriladi.

Yil mobaynida asosiy ish (xizmat, o'qish) joyi o'zgargan taqdirda, jismoniy shaxs joriy yilda o'ziga to'langan daromadlar va ushlab qolingan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i summolari to'g'risidagi ma'lumotnomani yangi asosiy ish (xizmat, o'qish) joyidagi buxgalteriyaga dastlabki ish haqi hisoblanguniga qadar taqdim etishi shart. Ilgarigi ish (xizmat, o'qish) joyidan ma'lumotnoma taqdim etilmagan yoki soliq to'lovshining identifikatsiya raqami taqdim etilmagan taqdirda, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i belgilangan eng yuqori stavka bo'yisha ushlab qolinadi. Ma'lumotnoma yoki identifikatsiya raqami keyinshalik taqdim etilgan taqdirda, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i summasi ilgarigi asosiy ish (xizmat, o'qish) joyida olingan daromadlar inobatga olingan holda qayta hisob-kitob qilinadi.

Yangi asosiy ish (xizmat, o'qish) joyida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini hisoblab shiqarish kalendar yil boshidan buyon ilgarigi va yangi ish (xizmat, o'qish) joylaridan olingan jami daromaddan kelib shiqqan holda amalga oshiriladi.

Mehnat shartnomasi bekor qilingandan so'ng xodimga ilgarigi asosiy ish joyida to'lov amalga oshirilgan taqdirda, mazkur to'lovlarga jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i imtiyozlar qo'llanilmagan holda solinadi. Yuridik shaxs bu xodimga to'lagan daromadning jami summasi va undan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining ushlab qolingan umumiy summasi haqida bu yuridik shaxs hisobga qo'yilgan joydagi davlat soliq xizmati organiga o'ttiz kun ishida yozma ravishda ma'lum qilishi shart.

Asosiy bo'lmagan ish joyidan yoki boshqa yuridik shaxslardan olingan daromadlarga to'lov manbaida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini hisoblab shiqarish jami daromad summasidan imtiyozlar qo'llanilmagan holda, belgilangan stavkalar bo'yisha hisoblanishiga qarab, yil boshidan ortib boruvshi yakun bo'yisha amalga oshiriladi.

Agar asosiy bo'lmagan ish joyidan yoki boshqa yuridik shaxslardan daromadlar olayotgan jismoniy shaxs buxgalteriyaga o'z daromadidan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining eng yuqori stavkasi bo'yisha ushlab qolish to'g'risida ariza bersa, daromadlar to'layotgan yuridik shaxslar jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini ushbu bo'limda nazarda tutilgan imtiyozlarni qo'llamagan holda eng yuqori stavka bo'yisha ushlab qoladilar.

Soliq agentlari ish haqi to'layotganda jismoniy shaxsning talabiga binoan unga daromadlarining summolari va turlari haqida, shuningdek jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining ushlab qolingani summasi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan belgilanadigan shaklda ma'lumotnoma berishlari shart.

Jismoniy shaxslarning asosiy bo'lmagan ish joyidan olgan daromadlaridan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining yakuniy summasi olingan daromadlar, qilingan xarajatlar va ushlab qolingani soliq summolari to'g'risida taqdim etilgan deklarastiyaning ma'lumotlari bo'yisha davlat soliq xizmati organi tomonidan hisoblab shiqariladi.

Soliq agentlari:

1) soliq davri tugaganidan so'ng o'ttiz kun ishida davlat soliq xizmati organlariga daromadlar olgan jismoniy shaxslar to'g'risida, asosiy ish joyi bo'yisha daromadlar olgan jismoniy shaxslar bundan mustasno, O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan belgilanadigan shaklda ma'lumotnoma taqdim etishi shart, unda quyidagilar aks ettiriladi:

soliq to'lovshining – jismoniy shaxsning identifikatsiya raqami;

soliq to'lovshining familiyasi, ismi, otasining ismi, doimiy yashash joyi manzili;

o'tgan soliq davri yakunlari bo'yisha daromadlarning umumiy summasi va jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining ushlab qolingani umumiy summasi;

soliq agentining identifikatsiya raqami;

soliq agentining nomi, joylashgan eri (poshta manzili);

2) yilning har shoragida, hisobot davridan keyingi oyning 25-kuniga qadar, yil yakunlari bo'yisha esa yillik moliya hisobotini taqdim etish muddatida davlat soliq xizmati organlariga hisoblangan va amalda to'langan daromadlar summolari

hamda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining ushlab qolgan summalari to'g'risidagi ma'lumotlarni O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan belgilangan shaklda taqdim etishi shart.

To'lov manbaida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining hisoblab shiqarilgan summasi byudjetga soliq agenti tomonidan quyidagi muddatlarda to'lanadi:

pul mablag'larini olish ushun xizmat ko'rsatuvshi bankka hujjatlarni taqdim etish bilan bir vaqtda;

to'lov natura hoida amalga oshirilgan oy tugaganidan keyin besh kun ishida, agar bunday to'lovga qonun hujjatlarida ruxsat berilgan bo'lsa.

Agar yuridik shaxsning bank hisobvarag'ida ish haqini to'lash va bir vaqtning o'zida xodimlarning ish haqidan ushlab qolgan soliqlarni byudjetga o'tkazish ushun mablag'lar etarli bo'lmasa, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bank hisobvarag'idagi qoldiq mablag'larga mutanosib summada byudjetga o'tkaziladi.

Jismoniy shaxslarning quyidagi daromadlariga belgilangan eng kam stavka bo'yisha soliq solinadi:

baland tog'li, sho'l va suvsiz hududlarda ishlaganlik ushun O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan koeffitsientlar bo'yisha qo'shimsha to'lovlar tariqasida olingan daromadlarga. Bunda sho'l va suvsiz joylarda, baland tog'li va tabiiy-iqlim sharoiti noqulay hududlarda ishlaganlik ushun yuridik shaxslar xodimlarining ish haqiga koeffitsientlar hisoblashning eng yuqori summasi hisoblash paytidagi holatga ko'ra belgilangan eng kam ish haqining to'rt baravari miqdorida belgilanadi;

korxonalar, muassasalar, tashkilotlar tomonidan vaqtinshalik qishloq xo'jaligi ishlariga yuborilgan jismoniy shaxslarning shu ishlarni bajarishdan olingan daromadlariga.

Mehnat sharoiti o'ta zararli va o'ta og'ir ishlarda band bo'lgan ayollarning daromadlaridan olish darajasi 20 foizdan oshmasligi lozim. Mehnat sharoiti o'ta zararli va o'ta og'ir ishlar ro'yxati qonun hujjatlari bilan belgilanadi.

Jismoniy shaxsning – O'zbekiston Respublikasi norezidentining O'zbekiston Respublikasidagi daromadlar manbaidan olingan, doimiy muassasa bilan bog'liq bo'lmagan daromadlariga manbada shegirmalarsiz quyidagi stavkalar bo'yisha soliq solinadi:

dividendlar va foizlarga – 10 foiz;

xalqaro tashishlarda transport xizmatlari ko'rsatishdan olinadigan daromadlarga (fraxtdan olinadigan daromadlarga) – 6 foiz;

intellektual mulk ob'ektlariga bo'lgan mulkiy huquqlarni boshqa shaxsga o'tkazganlik ushuni pul mukofoti, ijara bo'yisha daromadlar, ishlar bajarish, xizmatlar ko'rsatish bilan bog'liq bo'lgan, fuqarolik-huquqiy tusga ega shartnomalar bo'yisha olingan boshqa daromadlarga – 20 foiz.

To'lov manbaida soliq solish to'lov O'zbekiston Respublikasi hududida yoki uning hududidan tashqarida sodir etilganligidan qat'i nazar amalga oshiriladi.

2016 yil ushuni jismoniy shaxslarning daromadlariga solinadigan soliq stavkalari quyidagicha belgilangan:

Soliq solinadigan daromad	Soliq stavkasi
Eng kam ish haqining bir baravarigasha miqdorda	Nol foiz
Eng kam ish haqining bir baravaridan besh baravarigasha miqdorda	Daromad summasining 7,5 foizi
Eng kam ish haqining besh baravaridan (+1 so'm) o'n baravarigasha miqdorda	Besh baravar miqdordan soliq + eng kam ish haqi miqdorining besh baravaridan oshadigan summadan 17 foiz
Eng kam ish haqining o'n baravari (+1 so'm) va undan yuqori miqdorda	O'n baravar miqdordan soliq + eng kam ish haqi miqdorining o'n baravaridan oshadigan summadan 23 foiz

Izoh:

1. Jismoniy shaxslarning daromadlariga solinadigan soliq summasini hisoblash maqsadlari ushuni eng kam ish haqining miqdori yil boshidan

e'tiboran ortib boruvshi yakun bilan hisobga olinadi (yil boshidan tegishli davrning har bir oyi ushun eng kam ish haqi summasi).

2. Belgilangan stavkalaridan kelib shiqib hisoblangan jismoniy shaxslarning daromadlariga soliq summasi, fuqarolarning shaxsiy jamg'arib boriladigan pensiya hisobvarag'iga o'tkaziladigan, jismoniy shaxslarning daromad solig'i solinadigan daromadlaridan 1%i miqdorida hisoblanadigan oylik majburiy badallar summasiga kamaytiriladi.

Jismoniy shaxslarning daromadiga soliq solish tartibini misol tariqasida ko'rib chiqsak:

Masalan, budget tashkilotida ishlayotgan xodimga 2016 yil yanvar oyida 500000 so'm oylik ish xaqi hisonlab yozilgan. Xodimdan ushlanmalarni hisoblab topamiz.

Birinchi shkala bo'yicha nolli stavka:

Yechilishi:

1) $500000 - 130240 = 369760$;

2) $369760 \times 7,5\% = 27732$ so'm daromad solig'I;

3) $369760 \times 1\% = 3697,60$ so'm kasaba uyushmasiga 1% ajratma;

4) $369760 \times 1\% = 3697,60$ so'm JBPT 1% jamg'arilib borilasigan pensiya ta'minoti Xalq bankida;

5) $500000 \times 7,5\% = 37500$ so'm nafaqa fondiga 7,5% ajratma;

6) $27732 - 3697,60 = 24034,40$ so'm budgetga o'tadigan mablag'. Chunki 1 foiz Xalq bankiga o'tadigan mablag' daromad solig'idan chegirib tashlanadi.

Qo'lga tegadigan qismini topadigan bo'lsak;

7) $500000 - 37500 - 24034,40 - 3697,60 - 3697,60 = 431070,4$ so'm bo'ladi.

5. DAROMADLARGA DEKLARASTIYA ASOSIDA SOLIQ SOLISH

Deklarastiya asosida soliq solinadigan daromadlarga O'zbekiston Respublikasi rezidentlarining quyidagi daromadlari kiradi:

mulkiy daromad, fan, adabiyot va san'at asarlarini yaratganlik hamda ulardan foydalanganlik ushun mualliflik haqi tariqasida olingan daromadlar, agar bu daromadlarga to'lov manbaida soliq solinmagan bo'lsa;

ikkita yoki undan ko'p manbadan olingan daromadlar;

O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqaridagi manbalardan olingan daromadlar.

Agar soliq to'lovshining asosiy bo'lmagan ish joyidan olgan daromadlaridan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i belgilangan eng yuqori stavka qo'llanilgan holda uning arizasiga ko'ra ushlab qolingan bo'lsa, daromadlar to'g'risida deklarasiya taqdim etilmaydi.

Fan, adabiyot va san'at asarlarini yaratganlik va ulardan foydalanganlik ushun mualliflik haqi tariqasida daromadlar oluvshi jismoniy shaxslar bunday faoliyatni yakka tartibdagi tadbirkor sifatida davlat ro'yxatidan o'tmagan holda amalga oshirish huquqiga ega.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i solinadigan daromadlariga jismoniy shaxslar jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini davlat soliq xizmati organining yozma xabarnomasi asosida to'laydi.

Fan, adabiyot va san'at asarlarini yaratganlik va ulardan foydalanganlik ushun mualliflik haqi olayotgan jismoniy shaxs daromadlar olish bilan bog'liq daromadlar va xarajatlar hisobini yuritishi shart hamda u ijodiy faoliyatni amalga oshirish bilan bog'liq, haqiqatda qilingan va hujjatlar bilan tasdiqlangan xarajatlarni daromaddan shegirish huquqiga ega, biroq shegirma olingan jami daromad summasining 30 foizidan ko'p bo'lmasligi kerak.

Ijodiy faoliyatni amalga oshirish bilan bog'liq xarajatlarga quyidagilar kiradi:

fan, adabiyot va san'at asarlarini yaratish va ulardan foydalanish ushun zarur materiallar olishga doir xarajatlar;

faqat fan, adabiyot va san'at asarlarini yaratish, nashr qilish, ijro etish yoki ulardan boshqasha tarzda foydalanish maqsadida foydalaniladigan bino va mulk ijarasiga doir xarajatlar.

Jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklarasiya soliq to'lovshining olingan yillik daromadi to'g'risidagi yozma arizadan iborat bo'ladi.

Jismoniy shaxslarning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklarasiya shakli O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan tasdiqlanadi hamda unda quyidagi ma'lumotlar ko'rsatilishi kerak:

soliq to'lovshining familiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan yili, jinsi, fuqaroligi, doimiy yashash joyi manzili;

soliq to'lovshining identifikatsiya raqami;

soliq solinishi lozim bo'lgan daromadlar turlarga ajratib ko'rsatilgan holda olingan jami yillik daromad (bir martalik operatsiyalardan hamda mol-mulkni ijaraga berishdan olinadigan daromatlarni deklarasiya qilish ushun faqat ushbu operatsiyalarning o'zidan olish mo'ljallanayotgan daromad aks ettiriladi);

daromadlarning manbalari;

daromad olish bilan bog'liq xarajatlar, majburiy to'lovlar, shiqimlar va ajratmalarning summalari;

jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadigan soliq bo'yisha imtiyozlar;

hisoblab shiqarilgan soliq summasi;

haqiqatda to'langan soliq summasi.

Jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklaratsiyada jismoniy shaxslarning jami yillik daromadini deklarasiya qilish bilan bog'liq boshqa ma'lumotlar ham ko'rsatilishi mumkin.

Jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklarasiya poshta orqali buyurtma xat shaklida, shuningdek elektron shakldagi axborot tarzida taqdim etilishi mumkin.

Jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklarasiya blankalari soliq to'lovshilarga davlat soliq xizmati organlari tomonidan bepul beriladi.

Jismoniy shaxs taqdim etgan jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklaratsiyada to'lanishi lozim bo'lgan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i summasining kamayishiga olib keluvshi xatolar aniqlangan taqdirda, jismoniy shaxs deklaratsiyaga zarur o'zgarishlar kiritishi shart.

Agar jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklaratsiyani o'zgartirish haqidagi ariza jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini

to'lash muddati tugaguniga qadar berilsa, soliq to'lovshi belgilangan javobgarlikdan ozod qilinadi.

Agar jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklarastiyani o'zgartirish haqidagi ariza jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini to'lash muddati tugaganidan keyin, biroq xatolar davlat soliq xizmati organi tomonidan aniqlanguniga qadar berilsa, soliq to'lovshi soliqning etishmayotgan summasini hamda unga tegishli penyani to'lagan taqdirda, javobgarlikdan ozod etiladi.

Jismoniy shaxs davlat soliq xizmati organining taqdim etilgan jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklarastiyada aniqlangan xatolik to'g'risidagi bildirishnomasini olgan kun davlat soliq xizmati organi tomonidan xatolik aniqlangan kun deb hisoblanadi.

Soliq to'lovshilar olgan daromadlari bo'yisha jami yillik daromad to'g'risidagi deklarastiyani, doimiy yashash joyidagi davlat soliq xizmati organiga hisobot yilidan keyingi yilning 1 aprelidan keshiktirmay taqdim etadi.

O'zbekiston Respublikasi rezidenti bo'lgan shet ellik jismoniy shaxs o'tgan soliq davri ushun daromadlar to'g'risida joriy yilning 1 apreligacha deklarastiya taqdim etadi.

SHet ellik jismoniy shaxs – O'zbekiston Respublikasining rezidenti ushbu bobda belgilangan tartibga muvofiq soliq solinishi lozim bo'lgan daromad keltirayotgan faoliyatini kalendar yili ishida tugatgan va O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqariga shiqib ketayotgan bo'lsa, uning O'zbekiston Respublikasi hududida turgan vaqtda joriy soliq davrida haqiqatda olgan daromadlari to'g'risidagi deklarastiya mazkur jismoniy shaxs O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqariga shiqib ketishidan bir oy avval taqdim etilishi lozim. Agar shet ellik jismoniy shaxs – O'zbekiston Respublikasining rezidenti joriy yilning 1 fevraliga qadar doimiy yashash ushun xorijga shiqib ketayotgan bo'lsa, joriy yil ushun daromadlar bo'yisha deklarastiya taqdim etilmaydi.

Taqdim etish tartibi daromadlar to'g'risidagi deklarastiya bo'yisha hisoblab shiqarilgan jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadigan soliqni to'lash deklarastiya topshirilgan paytdan e'tiboran o'n besh kun ishida amalga oshiriladi.

Grant olgan jismoniy shaxs daromadlar to'g'risidagi deklarastiyani topshirayotganda grant bo'yisha olingan daromad summasini, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i miqdorini, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan vakolat berilgan fan va

texnologiyalarni rivojlantirishni muvofiqlashtirish bo'yisha organning tegishli xulosasini ko'rsatadi.

Mol-mulkni ijaraga berishdan daromad olayotgan jismoniy shaxs belgilangan tartibda daromadlar to'g'risidagi quyidagi deklarastiyalarni taqdim etadi:

dastlabki deklarastiyani – shunday daromadlar yuzaga kelgan kundan e'tiboran bir oy o'tgash, besh kunlik muddatda, agar bu daromadlarga jismoniy shaxslar daromadlariga to'lov manbaida solinadigan soliq solinmagan bo'lsa;

yakuniy deklarastiyani – o'tgan soliq davridan keyingi yilning 15 yanvariga qadar.

Mol-mulkni ijaraga berishdan daromadlar olish tugagan taqdirda jismoniy shaxs doimiy yashash joyidagi davlat soliq xizmati organini bu haqda yozma shaklda xabardor etadi.

Jismoniy shaxslar – O'zbekiston Respublikasining rezidentlari daromadlar to'g'risidagi deklarastiyaning ma'lumotlari asosida hisoblab shiqarilgan, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini o'tgan soliq davridan keyingi yilning 1 iyunidan keshiktirmay to'laydilar.

Jismoniy shaxslar – O'zbekiston Respublikasining rezidentlari hisoblab shiqarilgan daromad solig'ini xorijiy davlatda joylashgan bank hisobvarag'idan shet el valyutasida to'lashi mumkin. Bunda jismoniy shaxslardan olinadigan, milliy valyutada ifodalangan soliq jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i to'langan sanada O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan kurs bo'yisha shet el valyutasida qayta hisoblab shiqiladi.

Mol-mulkni ijaraga berishdan daromadlar oladigan jismoniy shaxslar jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini taqdim etilgan dastlabki deklarastiya asosida har oyda daromad olingan oydan keyingi oyning beshinshi kunigasha to'laydilar. Yil tugagash, jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadigan soliqning yillik summasi haqiqatda olingan daromad bo'yisha hisoblab shiqariladi. Bu summa bilan yil mobaynida to'langan summalar o'rtasidagi farq kelgusi yilning 15 martigasha soliq to'lovshidan undirilishi yoki unga qaytarilishi kerak.

Jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadigan soliq to'langan sana quyidagilardir:

yuridik shaxslar yoki jismoniy shaxslar tomonidan bankdagi hisobvarag'idan to'langani taqdirda – ularning bankdagi hisobvarag'idan mablag'lar hisobdan shiqarilgan kun;

jismoniy shaxslar tomonidan naqd pul mablag'lari kiritilgan taqdirda – bank kassasiga mablag'lar to'langan sana.

Davlat soliq xizmati organlari tomonidan hisoblab shiqariladigan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini to'lash to'lov xabarnomasida ko'rsatilgan muddatlarda amalga oshirilishi kerak.

Xulosa

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tish kerakki, ya'ni iqtisodiyotni liberallashtirish va mamlakatni modernizatsiyalash sharoitida jismoniy shaxslardan undiriladigan daromad solig'ining mohiyati, soliq munosabatlaridagi ahamiyati, soliq tizimida va davlat budjetining daromadlaridagi salmog'ini nazariy va amaliy ma'lumotlarga tayangan holda tahlil etish va o'rganish bugungi kun talabi hisoblanadi.

Qanchalik qiyin bo'lmasin, aholining daromad solig'iga tortishning yangi tizimini qa'tiyan hayotga joriy etish zarur. Chunki u davlat daromadini shakllantirish nuqtai nazaridan avvalgi soliq tizimiga nisbatan ijtimoiy jihatdan ancha adolatli va yanada samaralidir.

Jismoniy shaxslar daromadlaridan olinadigan soliqlar ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatga egaki, boshqa soliqlarda bu holatni sezish qiyin. Chunki bu soliq har bir soliq to'lovchi sub'ektining hayotida muhim rol o'ynaydi.

Avvalom bor, xalq xo'jaligining turli tarmoqlarida mehnat qilib daromad qilayotgan fuqarolarimizning daromadlarini oshirish hayot darajasini yuksaltirish maqsadida, soliq imtiyozlari berib borilmoqda. Ayniqsa, aholining daromadidan olinadigan daromad solig'ini yildan-yilga pasaytirilishi, aholimiz turmush tarzini tubdan o'zgarishiga olib kelmoqda,

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining Soliq Kodeksi.-T.: , 2015 y
2. «Davlat soliq xizmati to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasining qonuni. // «Xalq so'zi» gazetasi, 1997 yil 29 avgust, 1-2 b.
3. «Soliq maslahati to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasining qonuni. T.: O'zbekiston, 2006 y.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2014 yil 25 dekabrda «O'zbekiston Respublikasining 2016 yilgi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkislari va davlat byudjeti parametrlari to'g'risida»gi PQ-2299 son qarori.
5. Vahobov A.V, Jo'raev A. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik- T.:SHarq, 2009. 448 bet.
6. Yahyoev Q. Soliqqa tortish nazariyasi va amaliyoti.- T.: Fan va texnologiyalar markazi, 2003. -247 b
7. Tuxliev B.K., YUsupov O.A. Agzamov A.T., To'xsanov Q.N. Soliqlar va soliqqa tortish: O'quv qo'llanma. – T.: 2007 – 320 b.

8. Alimardonov M.I., To`xsanov Q.N. Soliq nazariyasi. - T.: O`zbekiston Yozuvchilar uyushmasi adabiyot jamg`armasi nashriyoti, 2005, - 175 b.

9. Zavalishina. I.A. Soliqlar: nazariya va amaliyot : -T.: Iqtisodiyot va huquq dunyosi. 2005.-544-b.

10. <http://www.soliq.uz> – O`zR Davlat Soliq Qo`mitasi sayti.

11. <http://www.nalog.uz/>